

DG Edukacja i Kultura

Program „Uczenie się przez całe życie”

Leonardo da Vinci

Modele niepełnosprawności i neurorehabilitacja

www.leonardo.org.pl

www.leonardo.org.uk

www.leonardodavinci.nl

Neil Brownlee

Head of Service/Long Term Conditions Lead

Tłumaczenie z języka angielskiego dr Marcin Leśniak

Rehabilitacja Środowiskowa w Neurologii – program edukacyjny

DG Edukacja i Kultura

Program „Uczenie się przez całe życie” Leonardo da Vinci

Prezentowane materiały edukacyjne powstały w ramach projektu realizowanego z funduszy europejskich w ramach programu Leonardo da Vinci pt. Rehabilitacja Środowiskowa w Neurologii – Program Edukacyjny w latach 2008-2010

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Cele

- Spojrzenie na statystykę niepełnosprawności w UK i w Europie
- Definicja niepełnosprawności w modelach medycznym i społecznym
- Zarys powstawania modelu społecznego w UK
- Opis przypadku: znaczenie neurorehabilitacji w kontekście modelu społecznego w pracy środowiskowej

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Statystyki niepełnosprawności w UK i w Europie

- Ponad 6 milionów osób niepełnosprawnych w UK
- Ponad 3½ miliona osób niepełnosprawnych w wieku zawodowym. Jedynie 30% z nich jest zatrudnionych
- W Europie jest 50 milionów osób niepełnosprawnych – 11% całkowitej populacji

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Statystyki niepełnosprawności w UK i w Europie c.d.

- Niepełnosprawność jest związana ze starzeniem się; jedynie 17% osób niepełnosprawnych rodzi się z dominującym zaburzeniem.
- Do roku 2030 populacja ogólna Europejczyków wzrośnie o 7%, liczba osób > 65 r.ż. wzrośnie o 40%.

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Empowerment upodmiotowienie

- Pytanie: w jakim stopniu osoby niepełnosprawne doświadczają zaangażowania i upodmiotowienia
- Zrozumieć potrzebę zrozumienia społecznego i medycznego modelu niepełnosprawności

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Model medyczny: Punkt widzenia osób niepełnosprawnych

- Definicje zaburzenia, niepełnosprawności i ograniczenia sformułowane dla wygody zawodów medycznych
- Osoba niepełnosprawna postrzegana jako problem
- Ciało jest chore i potrzebuje leczenia
- Sposoby na niepełnosprawność są w posiadaniu i są dostarczane przez specjalistów
- Pacjent powinien być posłuszny i wdzięczny
- Ten model dominował do lat 80-tych XX wieku

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Vic Finkelstein: coś musi się zmienić

Rehabilitacja Środowiskowa w Neurologii – program edukacyjny

www.leonardo.org.pl www.leonardo.org.uk www.leonardodavinci.nl

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Vic Finkelstein: nowy sposób myślenia

- Jedna z pierwszych osób wykorzystująca termin *Spółeczny Model Niepełnosprawności*
- Walczący z apartheidem aktywista, który osiadł w UK w 1968 jako uchodźca polityczny
- W UK zwrócił uwagę na brak infrastruktury oraz wsparcia dla niepełnosprawnych, który wyłączał ich z uczestnictwa w życiu społecznym. Podobnie jak w RPA apartheid wyłączał czarnych z wielu obszarów życia.
- Świadomość ta pomogła mu sformułować pogląd, iż osoby z niepełnosprawnością są niepełnosprawne nie z powodu zaburzeń ale przez sposób, w jaki otoczenie jest skonstruowane i niezdolność społeczeństwa do włączenia ludzi z różnorodnymi potrzebami.

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Perspektywa modelu społecznego

- Stan medyczny osoby jest tylko częścią problemu
- Społeczeństwo jest zorganizowane i skonstruowane w ten sposób, aby odpowiadać na potrzeby ludzi pełnosprawnych. W ten sposób niepełnosprawni są segregowani i wykluczeni z pełnego uczestnictwa
- Bariery, które osoby niepełnosprawne napotykają, to bariery związane z postawami, bariery architektoniczne, polityczne oraz instytucjonalne
- Osoby nie powinny się winić za jej sytuację. W wielu przypadkach efekty „uniesprawniające” można usunąć z pomocą rozumiejącego i umiejącego dostosować się społeczeństwa.

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Model społeczny niepełnosprawności

- *“Niepełnosprawność jest niedogodnością lub ograniczeniem aktywności spowodowanym jednoczesną taką organizacją społeczną, która nie bierze pod uwagę w sposób wystarczający ludzi, którzy mają fizyczne zaburzenia i przez to wyklucza ich z głównego nurtu społecznych działań”.*

British Council of Organisations of Disabled People

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Definicja niepełnosprawności: 30 lat zmian

- *„Niepełnosprawność oznacza wszelkie ograniczenie lub brak - wynikający z uszkodzenia - zdolności wykonywania jakiejś czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka.” WHO 1980*
- *„Niepełnosprawność jest wynikiem złożonego związku pomiędzy sytuacją zdrowotną człowieka, czynnikami osobistymi oraz czynnikami zewnętrznymi, które reprezentują okoliczności, w których żyje człowiek.”*

Disability and Rehabilitation: WHO Action Plan 2006-2011

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Rehabilitacja w modelu społecznym:

Przypadek z zakresu rehabilitacji zawodowej

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Praca po urazie mózgu: Dlaczego to takie ważne?

- Powrót do pracy jest kluczowy ponieważ grupą ryzyka są osoby poniżej 30 r.ż., które większość swojego życia zawodowego mają przed sobą
- Niezdolność utrzymania zatrudnienia uderza w samoocenę i poczucie tożsamości osoby
- Nieudane próby podjęcia pracy mogą prowadzić do zubożenia i długotrwałej zależności od pomocy społecznej
- Zatrudnienie zapewnia strukturę, przyzwyczajenia i działanie mające znaczenie
- Wielu chorych postrzega skuteczną rehabilitację w kategoriach reintegracji w dotychczasowych rolach rodzinnych, społecznych i zawodowych

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Pan H.

- Uraz czaszkowo-mózgowy
- Obustronna kraniotomia
- Prawostronna hemiplegia
- Trudności z mową
- Trudności z pamięcią
- Depresja

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Sytuacja przed urazem

- Rolnik: własne gospodarstwo
- Oddalone miejsce zamieszkania
- Pracuje z synem
- Jego praca wymaga użycia ciężkiego sprzętu: w chwili wypisu ze szpitala było to niemożliwe
- Nie mógł prowadzić pojazdów w chwili wypisu

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Wyzwania dla rehabilitacji

- Obniżenie nastroju spowodowane niemożliwością pełnienia dotychczasowej roli oraz utratą przedchorobowych zdolności
- Możliwość uczestnictwa w pracach gospodarczych lecz w niewielkim stopniu
- Próby dostosowania się do zmian dokonywane przez pacjenta i jego żonę
- Rehabilitacja postrzegana jako wizyty terapeutów
- H. miał motywację do uczestnictwa w rehabilitacji, ale tylko w tych rodzajach aktywności, które uważał za wartościowe

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Co zrobiliśmy?

- Wypracowaliśmy wspólne cele
- Mierzyliśmy wyniki rehabilitacji (Mayo Portland)
- Stworzyliśmy wykres, który uwypuklał jego osiągnięcia (motywacja)
- Opracowaliśmy zestaw czynności stymulujących zdolności, których H. potrzebował, aby wrócić do pracy

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Zręczność

Rehabilitacja Środowiskowa w Neurologii – program edukacyjny

www.leonardo.org.pl www.leonardo.org.uk www.leonardodavinci.nl

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Prowadzenie lewą ręką

Rehabilitacja Środowiskowa w Neurologii – program edukacyjny

www.leonardo.org.pl www.leonardo.org.uk www.leonardodavinci.nl

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Punkty kluczowe

- Wykorzystanie Mayo Portland jako miary wyników, aby ułatwić ustalenie przez zespół celów rehabilitacji
- Praca w środowisku pacjenta była kluczowa dla zmiany postawy „jestem poddany terapii”. Pacjent mógł uzyskać więcej dzięki wykonywaniu znanych mu zadań w znanym otoczeniu. Zadania miały dla niego istotne znaczenie i cel.

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Punkty kluczowe

- Koncentracja na modelu społecznym utwierdzało terapeutów w pracy nastawionej na pokonywanie barier w środowisku Pana H. To z kolei wpłynęło na jego zaangażowanie w rehabilitację i zmaksymalizowało jego potencjał zdrowienia i uczestnictwa.

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Literatura

- Abrams, D., Barker, L.T., Haffrey, W, & Nelson, H. (1993). The economics of return to work for survivors of traumatic brain injury: Vocational services are worth the investment. *Journal of Head Trauma Rehabilitation*, 8 (4), 59-76.
- Finkelstein, V. (1992) No River to Cross. *New Internationalist*
- Finkelstein (1996) Modelling Disability based on a presentation at the workshop organised for the 'Breaking The Moulds' conference, Dunfermline, Scotland. 16-17 May 1996
- National Traumatic Brain Injury Study 1998
- Powell T. (2004) *Head Injury: a practical guide*, second edition, Speechmark Publishing Ltd.
- Johnson, B., Mount, D., & Schopp, L.H. (2003) Financial and vocational outcomes 1 year after traumatic brain injury. *Arch Phys med Rehab*, Vol 84, February 2003.
- Kampfe, C.M. (2007) RSA Services and employment outcome in consumers with traumatic brain injury. *The Journal of Rehabilitation*, April 2007.
- Disability and Rehabilitation: WHO Action Plan 2006-2011

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Leonardo da Vinci

Modele niepełnosprawności i neurorehabilitacja

Dziękuję

Rehabilitacja Środowiskowa w Neurologii – program edukacyjny

www.leonardo.org.pl www.leonardo.org.uk www.leonardodavinci.nl